

Анотація на вибірккову навчальну дисципліну «Психологія праці та інженерна психологія»

Рівень вищої освіти - *перший (бакалаврський) рівень вищої освіти*

Кількість кредитів – 5

Компонент освітньої програми: *вибіркковий*

Мова викладання: *українська*

Викладач: Шевченко Володимир Миколайович, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник

e-mail: shevchenko_volodumur@ukr.net

Опис дисципліни

Актуальність курсу. Важливо надати наукові теоретико-емпіричні уявлення про суб'єкт праці, психології мотивації та відбору, навчання та підвищення кваліфікації кадрів для різних професій і видів діяльності залежно від психологічного складу та працездатності людей, а також питання аварійності та травматизму на виробництві, соціально-психологічної адаптації особистості. Засвоєння знань з актуальних психологічних питань організації та ефективної й надійної роботи людини в системах «людина – машина» та психологічного забезпечення таких систем. До кола таких знань відносяться психологічна підтримка людини-оператора в системах «людина – машина», психологічне забезпечення проектування цих систем та їх експлуатація.

1. Метою дисципліни: теоретико-методологічне й науково-методичне обґрунтування проблеми психології праці.

2. Завдання курсу:

- ефективного здійснення професійної психологічної підготовки до діяльності в межах нормативно-правових засад;
- створення в системі навчання умов для формування умінь і навичок по оволодінню науковими, структурними і організаційно-методичними основами психології праці та інженерної психології, що відповідають сучасним вимогам і міжнародним стандартам, враховують інтереси та індивідуальні особливості слухачів.
- забезпечення виконання психологічних засобів дослідження трудової діяльності, умов професійної діяльності та ефективності праці, проблем адаптації людини до професійної діяльності, принципів визначення профпридатності.
- формування системи знань щодо підходів до проектування систем «людина-машина», технічних засобів діяльності оператора, забезпечення виконання психологічних засобів впливу на діяльність оператора в системі «людина машина».
- формування системи знань та умінь щодо забезпечення ефективних психологічних умов взаємодії людини і техніки в різних умовах зовнішнього середовища та цілеспрямовано її застосовувати в практиці проектування, створення та експлуатації систем «людина-машина».

- формування й розвиток практичних умінь, потреби в постійній самоосвіті та проектуванні свого подальшого професійного розвитку, у правовій, соціальній, професійній, етичній відповідальності за результати своєї професійної діяльності.

- гуманізація праці та підвищення її продуктивності (профілактика перевтоми професійних захворювань, запобігання виробничого травматизму та професійної деформації особистості, підвищення змістовності праці, створення умов для всебічного розвитку працівника, його здібностей).

3. Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута у процесі вивчення навчальної дисципліни:

Тема 1. Трудовий пост, професія, її функції та класифікація. Методи вивчення трудової діяльності.

Тема 2. Психологічний аналіз професійної діяльності.

Тема 3 Професійне самовизначення суб'єкту, професійна кар'єра. Людина як активний суб'єкт своєї життєдіяльності.

Тема 4. Психологічні питання безпеки праці.

Тема 5. Профорієнтація та профвідбір як заходи гармонізації системи «людина – професійне середовище».

Тема 6. Інженерна психологія як наука.

Тема 7. Методи інженерної психології.

Тема 8. Людина як компонент системи «Людина – машина».

Тема 9. Сприймання, збереження та переробка інформації оператором.

Тема 10. Прийняття рішення в діяльності оператора.

Тема 11. Функціональні стани оператора.

Тема 12. Проектування систем «Людина - машина».

Тема 13. Інженерно-психологічна експертиза.

4. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати і вміти:

знати:

- розвиток системного психологічного мислення та психологічної культури слухачів на основі усвідомлення напрямів еволюції та тенденцій розвитку науки і практики психології праці;

- формування умінь і навичок, які сприяють оволодінню науковими, структурними і організаційно-методичними основами психології праці, що відповідають сучасним вимогам і міжнародним стандартам, враховують інтереси та індивідуальні особливості слухачів;

- теоретико-методологічне й науково-методичне обґрунтування проблеми інженерної психології;

- розвиток системного психологічного мислення та психологічної культури слухачів на основі усвідомлення напрямів еволюції та тенденцій розвитку науки і практики інженерної психології;

- формування умінь і навичок, які сприяють оволодінню науковими, структурними і організаційно-методичними основами інженерної психології, що відповідають сучасним вимогам і міжнародним стандартам, враховують інтереси та індивідуальні особливості слухачів, засвоєння знань з

актуальних психологічних питань організації та ефективної й надійної роботи людини в системах «людина – машина» та психологічного забезпечення таких систем.

уміти:

- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

5. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
65-74	D (задовільно)	Задовільно	
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

6. Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (практичних, семінарських, лабораторних, враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

7. ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правова база

1. Конвенція ООН про права дитини (прийнята та відкрита для підписання та приєднання резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї від 20 листопада 1989 року, набула чинності для України з 27 червня 1991 року).
2. Етичний кодекс психолога (прийнятий на I Установчому з'їзді Товариства психологів України 18 грудня 1990 р.).
3. Положення про психологічну службу. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.05.99 № 127, 03.05.1999р. № 127
4. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Закон України від 5 лютого 1993 року №2998-XII.

Основна література

1. Баклицький І.О. Психологія праці: Підручник. К.: Знання, 2008.

655 с.

2. Балл Г.О., Бастуй М.В., Гордієнко В.І., Красильникова Г.В., Красильников С.Р. Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навч. посіб. Хмельницький: ТУП, 2001. 330 с.

3. Лукашевич Н.П., Сингаївська И.В., Бондарчук Є.І. Психологія праці: Навчальний посібник. К.: МАУП, 2004. 112 с.

4. Малхазов О.Р. Проблеми використання приладів для реєстрації емоційної напруги у профвідборі та профорієнтації. Науково-практичний семінар на базі Президіуму НАН України. «Актуальні проблеми надійності особового складу силових структур. Медико-біологічні та інженерно-технічні аспекта профвідбору». Зб. наук, статей. К.: Вид. Європейського ун-тету, 2001. С. 89–95.

5. Малхазов О.Р. Психологія праці: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 208 с.

6. Трофімов Ю.Л. Інженерна психологія: Підручник. К.: Либідь, 2002. 263 с.

Допоміжна література

1. Баклицький І. О. Психологія праці: Підручник. 2-ге вид., перераб. і доп. К.: Знання, 2008. 655 с.

2. Гервас О.Г. Ергономіка. Навчально-методичний посібник. Умань: вид.-поліграф центр «Візаві». 2011. 130 с.

3. Малхазов О.Р. Психологія праці: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 208 с.

4. Пачковський Ю.Ф. Проблема ризику в підприємстві. Психологія підприємництва. Практична психологія та соціальна робота. 2001. № 2. С. 37–39.

5. Продайко В.М., Учитель І.Б. Інженерна психологія. Частина 1. Вступ до інженерної психології: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008.

6. Романовський О.Г. Сучасні підходи проектування психолого педагогічної моделі інженера-керівника. Педагогіка і психологія. 2000. № 4. 69 с. № 3. С. 121–127.

7. Семак О.О. Основи інженерної психології. Івано-Франківськ, 2006. 106 с.

8. Скрипець А.В., Буров О.Ю., Павлов В.В. Інженерна психологія, ергономіка та людський чинник в авіації: Підручник. К.: НАУ-друк, 2010. 696 с.

Інформаційні ресурси

1. Мультимедійний супровід уроків психології. URL: <http://www.teacherjournal.com.ua/multimedjnjij-urok/5413-multimedjnjij-suprov-d-urokv-psizolog.html>.

2. Науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського

- університету імені Бориса Грінченка. URL:
<https://sites.google.com/site/nmcppippo>.
3. Освітній портал «Освіта UA». URL: <http://osvita.ua>.
 4. Освітній портал «Педагогічна преса». URL:
<http://pedpresa.ua/category/ofitsiyno>.
 5. Офіційний портал Верховної Ради України. URL:
<http://iportal.rada.gov.ua>.
 6. Офіційний сайт Департаменту науки і освіти ХОДА. URL:
<http://dniokh.gov.ua>.
 7. Офіційний сайт Департаменту освіти Харківської міської ради.
URL: <http://www.kharkivosvita.net.ua>.
 8. Офіційний сайт Інституту підвищення кваліфікації,
перепідготовки ХНПУ імені Г. С. Сковороди. URL: <http://ipohnpri.in.ua>.
 9. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL:
<http://mon.gov.ua>.
 10. Офіційний сайт Національної академії педагогічних наук України.
URL: <http://naps.gov.ua>.
 11. Офіційний сайт позитивної психотерапії в Україні. URL:
<http://positum.org.ua>.
 12. Офіційний сайт Президента України. URL:
<http://www.president.gov.ua>.
 13. Психологічна бібліотека, література з психології. URL:
<http://www.u-psihologa.com.ua>.
 14. Розробки тренінгових занять по лідерству. URL:
http://kptml.at.ua/11/treningovi_zanjattja_shkoli_lider
 15. Український науково-методичний центр практичної психології і
соціальної роботи. URL: <http://www.psyua.com.ua>.
 16. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
 17. Шкільному психологу. Усе для роботи. URL:
<http://journal.osnova.com.ua/archive/32>.